

Кері байланыс

IQAA тақырыптық талдауы бойынша 2024–2025 жылдарға институционалдық, бағдарламалық және бірінші циклдік бағдарламаларды аккредиттеу нәтижелерінің талдауы

IQAA тақырыптық талдауы «2024–2025 жылдарға арналған институционалдық, бағдарламалық және алғашқы бағдарламалық аккредитация нәтижелерінің талдауы» – жоғары білім сапасын жеке сыртқы бағалау рәсімдері арқылы ғана емес, сонымен қатар институционалдық басқару, білім беру бағдарламаларын жүзеге асыру және жаңа бағдарламаларды іске қосу арасындағы өзара байланыс арқылы да зерттеуге мүмкіндік беретін маңызды аналитикалық құжат.

Бұл талдаудың негізгі құндылығы – оның салыстырмалы сипатында. Құжатта көрсетілгендей, институционалдық аккредитация әдетте жоғары білім беру ұйымдарында қалыптасқан саясаттардың, ережелердің және сапаны қамтамасыз ету механизмдерінің бар екендігін көрсетеді, ал бағдарламалық аккредитация осы механизмдердің нақты оқу бағдарламалары деңгейінде қаншалықты жұмыс істейтініне тереңірек түсінік береді. Бұл тәсіл аса маңызды, себебі құжаттар мен стратегиялық нормалардың болуы өздігінен оқыту, бағалау, кадрларды қамтамасыз ету, мүдделі тараптармен өзара әрекеттесу және оқу нәтижелерін бақылау сапасының тұрақтылығын кепілдей алмайды.

«Іске асыру алшақтығын» талдау тұжырымдамасы ерекше назар аударуға лайық. Жарияланған сапа саясаты мен күнделікті академиялық тәжірибе арасындағы алшақтықтар көбінесе оқу бағдарламалары деңгейінде айқын көрінеді. Академиялық персонал, студенттерге бағытталған оқыту, студенттерді қабылдау, оқу нәтижелері, мойындау және сертификаттау мәселелері бойынша сыртқы сарапшы топтарының пікірлері сапа жүйесін әрі қарай дамыту тек мекеме құжаттарын жетілдірумен ғана емес, сонымен қатар оқу бағдарламаларының жетекшілерінің есеп берушілігін нығайтумен де байланысты болуы тиіс екенін көрсетеді, факультеттер мен академиялық бөлімшелерді стандарттарды тиімді іске асыруға жауапты ету.

Талдаудың басты артықшылығы – институционалдық және бағдарламалық аккредитацияны салыстыратын матрицаны қолдануда. Мұндай құрал қай стандарттардың тұрақты түрде орындалып жатқанын және қай стандарттарға қосымша назар аудару қажет екенін анықтауға мүмкіндік береді. Университеттер үшін бұл практикалық маңызы зор: сыртқы бағалау нәтижелерін аккредитациялау процесінің соңғы бағалауы ретінде ғана емес, сонымен қатар ішкі аудиттер, тәуекелдерді талдау, білім беру бағдарламаларын дамыту жоспарларын түзету және басқарушылық шешімдер қабылдау үшін негіз ретінде пайдалануға болады.

Талдаудың қызықты элементі – оқу бағдарламалары деңгейінде институционалдық сапа механизмдерін іске асыруды көрсету үшін ыстық картаны пайдалану. Мұндай визуалды және аналитикалық құралды енгізу материалды өзектірек етеді және оны сапа менеджментіндегі дәлелдерге негізделген тәсілге жақындатады. Жоғары оқу орнының күшті және әлсіз жақтарын жалпы сипаттаудың орнына, талдау стандарттар мен оқу бағдарламалары бойынша тәуекелдердің таралуын көрсетеді, бұл жетілдіру басымдықтарын дәлірек анықтауға мүмкіндік береді.

Арнайы маңызды бөлім – бастапқы бағдарламалық аккредитацияға арналған бөлім. Жаңа оқу бағдарламалары дамуының ең маңызды кезеңінде, себебі олардың жобалануы мен іске қосылуы кезінде болашақ тұрақтылықты қамтамасыз ететін кадрлық, әдістемелік, ресурстық және ұйымдық жағдайлар қалыптасады. Талдау дұрыс көрсетеді: бастапқы аккредитацияны бағдарламаны іске асыруға рұқсат берудің формальды рәсімі ретінде емес, бағдарлама мазмұнына, кадрларға, студенттер қабылдауға, практикалық бағытқа және инфрақұрылымның дайындығына байланысты тәуекелдерді ерте анықтау механизмі ретінде қарастыру қажет.

Арнайы қызығушылық тудыратыны – бастапқы білім беру бағдарламаларының деңгейлер мен мамандықтар бойынша таралуы. Инженерлік, бизнес және менеджмент, мұғалімдерді даярлау және басқа да салалардағы жаңа бағдарламаларды енгізу еңбек нарығының талаптарын және жоғары оқу орындарының ынтасын көрсетеді.

білім беру бағдарламалары портфелін жаңарту. Сонымен бірге бұл процесс жан-жақты негіздеуді талап етеді: университеттерге алдын ала кадрлар құрамын, академиялық әлеуетті, материалдық-техникалық ресурстардың қолжетімділігін, студенттер қабылдаудың тұрақтылығын, түлектердің жұмыспен қамтылу перспективаларын және өңірдің немесе саланың нақты қажеттіліктерін бағалау маңызды.

Практикалық тұрғыдан маңызды бөлім – бастапқы аккредитация нәтижелеріне негізделген типтік байқауларды жүйелейтін бөлім. Ең маңызды салалар – студенттерге бағытталған оқыту, оқыту мен бағалау, сондай-ақ академиялық құрам. Бұл жаңа оқу бағдарламаларын іске қосу кезінде жоғары оқу орындарының оқу жоспарының құрылымына ғана емес, сонымен қатар оқу-бағдарламалық материалдардың сапасына, бағалау критерийлерінің айқындылығына, пәндерді таңдаудың практикалық өзектілігіне, сала мамандарын тартуға, оқытушылардың ғылыми-баспа және зерттеу қызметіне және оқытушылардың жарияланған оқу нәтижелерін жүзеге асыруға дайындығына да көбірек көңіл бөлуі қажеттігін көрсетеді.

Қызығушылық танытатын тараптармен өзара әрекеттестікті талдау ерекше атап өтуге тұрарлық. Құжатта студенттер, академиялық құрам, түлектер мен жұмыс берушілер оқу бағдарламаларын әзірлеу және жаңарту процестеріне ресми түрде тартылғаны көрсетілген; алайда бірқатар жағдайларда мұндай қатысуды үйлесімділік, тұрақтылық пен дәлелдер негізі қамтамасыз ету қажет. Бұл маңызды қорытынды, себебі заманауи сапаны қамтамасыз ету жүйесі тек кездесулер, сауалнамалар немесе талқылаулар өткен фактісін ғана емес, сонымен бірге мүдделі тараптардың білім беру бағдарламасының мазмұнына, оқыту әдістеріне, практикалық дайындыққа және түлектердің жұмыспен қамтылуына тигізген нақты әсерін тексеруі тиіс.

Бұл талдаудың маңызы аккредиттеу есептілігімен шектелмейді. Оны жоғары оқу орындары стандарттарға формальды сәйкестіктен ішкі сапаны қамтамасыз етудің жетілдірілген моделіне өту үшін практикалық құрал ретінде пайдалана алады. Осы мақсатта үш бағыт аса маңызды: Жоғары білімді аккредиттеу комиссиясының ұсынымдарын іске асыруды жүйелі түрде мониторингтеу, әрбір білім беру бағдарламасы деңгейінде стандарттардың орындалуын тұрақты бағалау және деректерге негізделген шешім қабылдау мәдениетін қалыптастыру.

Болашақта мұндай аналитикалық материалдарды жыл сайынғы айқын тенденцияны көрсету, білім беру деңгейлері, жоғары білім беру ұйымдарының түрлері мен мамандықтары бойынша нәтижелерді салыстыру, сондай-ақ алдыңғы аккредитациялық рәсімдерден кейінгі байқауларды сәтті түзету мысалдарын қосу арқылы жетілдіруге болады. VEG ұсыныстарының оқу бағдарламаларында, кадр саясатында, бағалау жүйелерінде, цифрлық инфрақұрылымда және жұмыс берушілермен өзара әрекеттесуде нақты өзгерістерге қалай айналғанын көрсететін қысқаша кейс-зерттеулер қосымша құндылық әкеледі.

Жалпы алғанда, IQAA-ның «2024–2025 жылдарға арналған институционалдық, бағдарламалық және бірінші деңгейлі бағдарламалық аккредитация нәтижелерінің талдауы» атты тақырыптық талдау мазмұнды, өзекті және практикаға бағытталған құжат болып табылады. Оның негізгі маңызы – жоғары білім сапасын көп деңгейлі жүйе ретінде қарастыруға мүмкіндік беруінде: институционалдық саясаттан нақты оқу бағдарламасына дейін және жаңа оқу бағдарламасын іске қосудан оның тұрақты дамуына дейін. Мұндай талдау сыртқы бағалаудың ашықтығын арттыруға, ішкі сапаны қамтамасыз ету жүйесін нығайтуға және Қазақстандағы жоғары білім беру ұйымдарында жауапты академиялық тәжірибені дамытуға ықпал етеді.

Сапарбаева Ш.

Педагогика ғылымдарының докторы, доцент,

Жалпы педагогика кафедрасы

Ш. Есенов атындағы Каспий технологиялық
және инженерлік университеті